

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNDE GÖZLENEN SORUNLU EKРАН KULLANIMININ ANNENİN VE ÖĞRENCİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİYLE İLİŞKİSİ

Öğretmen. Eylem İNAN SONAKALAN
Millî Eğitim Bakanlığı, 24 Kasım İlkokulu
eylemiso@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7730-7957

Öğretmen. Tuğba ARSLAN
Millî Eğitim Bakanlığı, Mustafa Necati İlkokulu
tubanuh657@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6056-5383

Öğretmen. Murat KILIÇ
Millî Eğitim Bakanlığı, Cahit Zarifoğlu İlkokulu
muratkilic557@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2822-0369

İl Millî Eğitim Müdür Yrd. Okan TEKKALAN
Millî Eğitim Bakanlığı, Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
okantekkalan@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3920-1139

Öğretmen. Erdiñ SARICA
Millî Eğitim Bakanlığı, Selçuklu Halk Eğitim Merkezi
erdincsarica1741@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8364-3372

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 09.10.2022

Revizyon Tarihi: 11.11.2022

Kabul Tarihi: 23.12.2022

Atf Bilgisi: İnan-Sonakalan, E., Arslan, T., Kılıç, M., Tekkalan, O. ve Sarica, E. (2022). İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının annenin ve öğrencinin demografik özellikleriyle ilişkisi. *Ahi Bilge Eğitim Dergisi (ABED)*, 3(2), 151-171.

ÖZ

Bu çalışmada, ilkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının annenin yaşına, eğitim düzeyine, medeni durumuna, çalışma durumuna, günlük ekran kullanım süresine, ailenin aylık toplam gelirine; çocuğun cinsiyetine ve sınıf düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Nicel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen çalışmada, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Evrenini Konya ilinde bulunan kamu ilkokullarında 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören öğrenci ve annelerinin oluşturduğu çalışmanın örneklemini, çalışmaya katılmaya gönüllü olan ve uygun örnekleme yöntemi ile kendine ulaşılan 905 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın tüm aşamalarında etik ilkelere uygun davranılmıştır ve etik izin alınmıştır. Veriler JAMOVI paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde veri setinin yapısına uygun olarak, parametrik olmayan fark testleri kullanılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre annenin 40 ve üstü yaşta olması, bekâr olması ve çalışıyor olması; ailenin aylık toplam gelirinin 6000 liradan az olması, annenin günlük ekran kullanım süresinin 2 saatin üzerinde olması, öğrencinin erkek olması ve öğrenim gördüğü sınıf düzeyinin artması durumlarında çocuklarda gözlenen sorunlu ekran kullanımı düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin artması beklenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sorunlu ekran kullanımı, ekran bağımlılığı, ilkokul öğrencileri, annenin ve öğrencinin demografik özellikleri.

THE RELATIONSHIP OF PROBLEMATIC SCREEN USAGE OBSERVED IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS THE DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF THE MOTHER AND THE STUDENT

ABSTRACT

In this study, the problematic screen use observed in primary school students was examined by the mother's age, education level, marital status, working status, daily screen usage time, monthly total income of the family; whether it differs according to the child's gender and grade level. In this research conducted by using quantitative research methods and techniques, the relational survey model, one of the general survey models, was used. The sample of the study, whose universe was formed by the mothers of the students studying in public primary schools in Konya in the 2022-2023 academic year, consists of 905 participants who volunteered to participate in the research and were reached through the appropriate sampling method. The data were analyzed using the JAMOVI package program. Non-parametric difference tests were used in the

analyzes in accordance with the structure of the data set. According to the results of the research, , the problematic screen use level / screen addiction tendency observed in children can be expected to increase in the event of the mother's age of 40 and over, being single and working; where the total monthly income of the family is less than 6000 TL, the mother's daily screen usage time is over 2 hours, the student is male, and increasing the level of education.

Keywords: Problematic screen use, screen addiction, primary school students, demographic characteristics of mother and student

Giriş

Gelişen teknolojinin ve iletişim teknolojilerinin en önemli metaforlarından biri olan ekranın (Yücel, 2019), ışık yoluyla bir cismin görüntüsünün üzerine düşürüldüğü, saydam olmayan düz yüzey şeklinde tanımlanması mümkündür (Türk Dil Kurumu [TDK], t.y). İnsanlığın ekranla tanışması, 1923 yılında John Logie Baird tarafından televizyonu icadıyla olmuştur. Radyodan farklı olarak görüntüyü de aktaran bu icat, hem işitsel hem de görsel boyutları olduğu için oldukça ilgi görmüş ve toplum tarafından kısa sürede benimsenmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte medya ses, görüntü ve yazının birlikte aktarıldığı etkileşimli bir dijital ortama dönüşmüş; ağ ve mobil teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte yaygınlaşarak günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir (Aydeniz, 2012; Aziz, 2010; Birsen, 2013; Erdoğan, 2005; Kılıç, 2019). Tüm bu gelişmelerin görünen yüzü ise ekran olmuştur. Günümüz itibariyle ekranlar okuldan hastaneye, eğlence mekânlarından ibadethanelere, sokaklardan evlere hemen her mekânın; cep telefonundan bilgisayara, saatlerden otomobil konsollarına kadar hemen her cihazın görünen yüzüdür. Bu haliyle ekranın, mevcut teknolojiyi kullanılabilir ve görünür hale getirerek insanın günlük yaşamına dâhil eden unsur olduğu söylenebilir.

İnsanın gündelik yaşamının bir parçası haline gelen ekranın, insanın yaşamını kolaylaştıran bir unsur olduğu açıktır. Fakat ekranların yoğun kullanımı, sorunlu ekran kullanımı (ekran bağımlılığı) kavramını gündeme getirmiştir ve medya araçlarını kullanma alışkanlığının çocukluk döneminde edinilmesi, artan yaşla birlikte ekran karşısında geçirilen sürenin artması bu konudaki endişeleri artırmaktadır (Çom-Aybal, 2021, s. 6; Furuncu ve Öztürk 2020, s. 539). Ekran bağımlılığı kavramına ilişkin literatür incelendiğinde, kavrama ilişkin net bir tanımlamanın olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte Akyürek'e (2011, s. 1) göre ekran bağımlılığı, diğer bağımlılıklar gibi bireyin ihtiyaçlarını ertelemesine ve gerçek hayattan kopmasına neden olan bir bağımlılıktır ve bünyesinde bir ekran olan televizyon, bilgisayar, tablet bilgisayar ve akıllı telefon gibi medya araçlarına olan bağımlılıkları ekran bağımlılığı olarak adlandırılmak mümkündür. Balhara, Mahapatra, Sharma ve Bhargava'ya (2018, s. 197) göre de ekran bağımlılığı kavramı, problemlili ve bağımlı bir biçimde ekran kullanımını içeren bir durumdur. Kavramı farklı bir perspektiften ele alan Sigman (2017) ise sorunlu ekran kullanımını, ekran bağımlılığı bozukluğu olarak ele almaktadır. Yoğun ve rutin ekran maruziyeti sonucunda ortaya çıkan bu bozukluk, yüksek düzeyde isteğe bağlı ekran kullanım süresini içermektedir.

Yukarıda aktarılan tanımlar dikkate alındığında ekran bağımlılığı kavramının bir ekran ihtiva eden geleneksel veya dijital medya unsurlarının tamamını kapsayacak bir yapı olduğu, yoğun bir şekilde ekran kullanımının ekran bağımlılığının oluşmasında veya görünür hale gelmesinde önemli bir gösterge olduğu söylenebilir. Bu bağlamda çocuklarda ekran kullanım sürelerine bakıldığında Çom-Aybal (2021, s. 58) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre 4-11 yaş aralığındaki çocukların %79'unun hafta içi, %83,2'sinin ise hafta sonu ekran kullanım süresi 2 saatin üzerindedir. Çelik, Özer ve Özcan (2021, s. 343) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre de anaokuluna devam eden öğrencilerin %57,6'sının hafta içi, %76,3'ünün ise hafta sonu ekran kullanım süresi 2 saatin üzerindedir.

Türkiye İstatistik Kurumu [TUIK] tarafından 2021 yılında yapılan araştırmanın bulgularına göre ise 2013'te 6-15 yaş aralığındaki çocuklarda %50,8 olan internet kullanım oranı, 2021'de %82,7'ye yükselmiştir. İnternet kullanan çocuklar içerisinde interneti düzenli kullananların oranı %98,6'dır. İnterneti düzenli bir şekilde kullanan çocukların %31,3'ü sosyal medya kullanmaktadır. Sosyal medya kullanan çocuklar içerisinde, sosyal medyayı düzenli bir şekilde kullanan çocukların oranı ise %94,2'dir. Düzenli olarak sosyal medya kullanan çocukların sosyal medyada geçirdikleri

günlük süre ise yaklaşık 3 saattir. Kurap-Öcebe (2020, s. 87) tarafından yapılan araştırmanın bulgularında göre ise 0-3 yaş aralığındaki çocukların %75,1 ekran karşısında zaman geçirmektedir ve bu çocukların ekran karşısında geçirdiği günlük süre ortalama 101,75 dakikadır.

Birleşik Krallık'ta yapılan, araştırmanın bulgularına göre ise çocukların ekran başında geçirdikleri süre her geçen yıl biraz daha artmaktadır ve 3-4 yaş aralığındaki çocukların %96'sının, 5-7 ve 8-11 yaş aralığındaki çocukların %95'inin günlük televizyon izleme süresi 2 saate yakındır. 3-4 yaş aralığındaki çocukların %40'ı, 5-7 yaş aralığındaki çocukların %66'sı, 8-11 yaş aralığındaki çocukların ise %81'i günde 1 saat dijital oyun oynamaktadır. 3-4 yaş aralığındaki çocukların %53'ü, 5-7 yaş aralığındaki çocukların ise %79'u günde 1 saatten çok internet kullanmaktadır. 8-11 yaş aralığındaki çocukların %79'unun günlük internet kullanım süresi ise yaklaşık 2 saattir (OfCom, 2018).

Amerikan Pediatri Akademisi 6 yaşından büyük çocuklar için günlük ekran kullanım süresinin 2 saatle sınırlandırılmasını (American Academy of Pediatrics, 2016) önermektedir ve yukarıda aktarılan araştırmaların bulguları dikkate alındığında, çocukların ekran kullanım sürelerinin önerilen bu süreyi geçtiği görülmektedir. Bu da çocuklarda önemli oranda ekran bağımlılığı riskinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Akça (2018) tarafından ilkökul öğrencilerinin ve bu öğrencilerin ailelerinin katılımı ile yapılan araştırmanın bulgularına bakıldığında da bu risk varlığı görülmektedir. İlgili araştırmanın bulgularına göre ilkökul öğrencilerinin %76,9'u ekran bağımlılığı açısından risk grubundadır ve bu gruptaki çocukların %2'sinde ekran bağımlılığı vardır (Akça, 2018, s. 27). Bu da çocuklarda sorunlu ekran kullanımının veya ekran bağımlılığının çeşitli yönleri ile araştırılmasını önemli hale getirmektedir.

Yukarıda aktarılan araştırmaların bulguları çocuklarda önemli oranda ekran bağımlılığı riskinin olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır ve bu durum, çocuklarda ekran bağımlılığının çeşitli yönleri ile araştırılmasını önemli hale getirmektedir. Fakat literatür incelendiğinde ekran ihtiva eden (bilgisayar, cep telefonu vb.) ve ekranla görünür hale gelen (dijital oyun, sosyal medya, internet vb.) medya unsurlarına dair bağımlılıkları, tekil bir şekilde ele alan ve ergenlerin katılımıyla yapılan araştırmaların Türkiye'de (Altun, 2022; Arca, 2022; Ateş, 2021; Aydoğdu-Boyraz, 2022; Bakan-Kıraç ve Sahmurova, 2022; Deniz, 2021; Duman-Kurt, 2022; Güloğlu-Soysal, 2021; Gürkan, 2022; Kaya, 2022; Kendir, 2021; Kutluay, 2022; Nacaroğlu, 2022; Özçelik, 2022; Özer, 2021; Sarıgül-Köle, 2022; Tuncay ve Göger, 2022; Uygun, Arı ve Çetinkaya, 2022; Uzunlar, 2022; Yalçın-Irmak ve Erdoğan, 2016) önemli oranda ilgi gördüğü söylenebilir.

Ergenlere kıyasla çocuklarda sorunlu ekran kullanımı hakkında daha az şey bilinmektedir (Domoff, Harrison, Gearhardt, Gentile, Lumeng ve Miller, 2019, s. 2) ve Türkiye'de konuyu çocuklarda ekran bağımlılığı veya sorunlu ekran kullanımı bağlamında ele alan araştırma sayısı (Akça, 2018; Bodur, 2022; Çom-Aybal, 2021; Evlice, 2022; Furuncu, 2019; Koyuncu, 2022; Temiz-Arslan, 2022; Yalçın, İnan Alver ve Yalçın, 2022) oldukça sınırlıdır. Ayrıca ilgili araştırmalarda ekran bağımlılığı kavramının yerine internet, sosyal medya, televizyon, bilgisayar, akıllı telefon ve oyun bağımlılığı gibi tekil kavramların yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Fakat televizyonda, bilgisayarda veya akıllı telefonlarda kullanılan içeriği görünür, dolayısıyla da erişilir kılan şey ekrandır. Ayrıca gün içerisinde bireylerin bu araçların birçoğunu kullandıkları düşünüldüğünde, bu kavramların tamamını kapsayacak şekilde "sorunlu / problemlili ekran kullanımı" veya "ekran bağımlılığı" kavramının kullanılması daha kapsayıcı olabilir (Çom-Aybal, 2021; Furuncu, 2019). Bu bağlamda bu araştırmada ilkökul öğrencilerinde sorunlu ekran kullanımı ele alınarak, hem alandaki eksikliğin giderilmesine hem de çocuklarda gözlenen sorunlu ekran kullanımının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Araştırmanın amacı ilkökul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının, annenin ve öğrencinin demografik özellikleriyle ilişkisini incelemektir. Araştırma, "Verilerin Toplanması" kısmında detayları açıklanan veri toplama aracı kullanılarak, Konya ilinde bulunan kamu ilkökullarda 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören öğrencilerin annelerinden toplanan verilerle sınırlıdır. Çalışmada yanıt aranan alt problemler şunlardır:

1. İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımı, annenin demografik özelliklerine (yaşına, eğitim düzeyine, medeni durumuna ve çalışma durumuna) göre farklılaşmakta mıdır?
2. İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımı, ailenin aylık toplam gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
3. İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımı, annenin günlük ekran kullanım süresine göre farklılaşmakta mıdır?
4. İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımı, çocuğun demografik özelliklerine (cinsiyet, sınıf düzeyi) göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Bu bölümde çalışmada kullanılan model, araştırmanın evreni ve örneklemini, kullanılan veri toplama aracı ve veri toplama süreci, verilerin analizi açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Nicel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen çalışmada, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları geçmişte veya günümüzde var olan bir durumu, olduğu şekliyle tasvir etmeyi amaçlar. Tarama modelleri kullanılarak yürütülen çalışmalarda görüşlerin, ilgilerin, becerilerin, yeteneklerin ve tutumların çalışmada ele alınan değişkenlere göre farklılaşmaları incelenir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı çalışmalarda ise mevcut durumu olduğu şekliyle tasvir etmenin ötesine geçilerek, değişkenlerin arasındaki ilişkiler ve bağlantılar incelenir. Bu modele dayalı olarak yapılan çalışmalar, çoğunlukla katılımcı sayısının fazla olduğu araştırmalardır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013; Karasar, 1995).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Konya ilinde bulunan kamu ilkokullarında 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören öğrencilerin anneleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve uygun (kolay ulaşılabilir) örneklem yöntemi ile kendine ulaşılan 905 anne oluşturmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi araştırma sırasında maddi unsurların (zaman, para ve işgücü vb.) kaybını önleyen, araştırmacıya kolaylık sağlayan bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2013, s. 92). Araştırmada ölçülen özelliklerine göre katılımcıların (annelerin) dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1
Ölçülen Özelliklerine Göre Annelerin Dağılımı

Değişken	Grup	N	Yüzde	Toplam Yüzde
Yaş	30 ve altı	144	15.9	15.9
	31-39	495	54.7	70.6
	40 ve üstü	266	29.4	100.0
	Toplam	905	100.0	
Eğitim Düzeyi	İlkokul	122	13.5	13.5
	Ortaokul	149	16.5	29.9
	Lise	290	32.0	62.0
	Lisans ve üstü	344	38.0	100.0
	Toplam	905	100.0	
Medeni Durum	Evli	819	90.5	90.5
	Bekâr	86	9.5	100.0
	Toplam	905	100.0	
Çalışma Durumu	Evet	330	36.5	36.5
	Hayır	575	63.5	100.0
	Toplam	905	100.0	
Ailenin Aylık Toplam Geliri	6000 liradan az	187	20.7	20.7

	6000-8999 lira arası	298	32.9	53.6
	9000-12000 arası	192	21.2	74.8
	12000 liradan fazla	228	25.2	100.0
	Toplam	905	100.0	
Hafta İçi Günlük Ekran Kullanım Süresi	1 saate kadar	368	40.7	40.7
	2 saate kadar	278	30.7	71.4
	3 saate kadar	168	18.6	89.9
	3 saatten fazla	91	10.1	100.0
	Toplam	905	100.0	
Hafta Sonu Günlük Ekran Kullanım Süresi	1 saate kadar	363	40.1	40.1
	2 saate kadar	280	30.9	71.0
	3 saate kadar	164	18.1	89.2
	3 saatten fazla	98	10.8	100.0
	Toplam	905	100.0	

Tablo 1'e göre annelerin önemli bir kısmı (%54.7) 31-39 yaş grubunda, %15.9'u 30 ve altı, %29.4'ü 40 ve üstü yaş grubunda yer almaktadır. Eğitim düzeyleri açısından katılımcıların dağılımları incelendiğinde %13.5'inin ilkökul, %16.5'inin ortaokul, %32.0'sinin lise, %38.0'inin lisans ve üstü grubunda yer aldığı görülmektedir. Tabloya göre katılımcıların %90.5'i evli, %9.5'i bekârdır; %36.5'i çalışmakta, %63.5'i ise çalışmamaktadır. Ailenin aylık toplam geliri değişkeni açısından katılımcıların dağılımları incelendiğinde aylık geliri 6000 liradan az olan katılımcıların oranının %20.7, 6000-8999 lira arası olan katılımcıların oranının %32.9, 9000-12000 arası olan katılımcıların oranının %21.2, 12000 liradan fazla olan katılımcıların oranının %25.2 olduğu görülmektedir. Tabloya göre hafta içi günlük ekran kullanım süresi 1 saate kadar olan katılımcıların (annelerin) oranı %40.7, 2 saate kadar olan katılımcıların oranı %30.7, 3 saate kadar olan katılımcıların oranı %18.6, 3 saatten fazla olan katılımcıların oranı %10.1'dir. Hafta sonu günlük ekran kullanım süresi 1 saate kadar olan katılımcıların oranı %40.1, 2 saate kadar olan katılımcıların oranı %30.9, 3 saate kadar olan katılımcıların oranı %18.1, 3 saatten fazla olan katılımcıların oranı %10.8'dir. Araştırmada ölçülen özelliklerine göre katılımcıların çocuklarının (öğrencilerin) dağılımı ise Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2
Ölçülen Özelliklerine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Değişken	Grup	N	Yüzde	Toplam Yüzde
Cinsiyet	Erkek	497	54.9	54.9
	Kız	408	45.1	100.0
	Toplam	905	100.0	
Sınıf	1. sınıf	293	32.4	32.4
	2. sınıf	249	27.5	59.9
	3. sınıf	195	21.5	81.4
	4. sınıf	168	18.6	100.0
	Toplam	905	100.0	

Tablo 2 incelendiğinde görüleceği gibi öğrencilerin (katılımcıların çocuklarının) %54.9'u erkek, %45.1'i kızdır. Öğrencilerin %32.4'ü 1. sınıf, %27.5'i 2. sınıf, %21.5'i 3. sınıf, %18.6'sı 4. sınıf öğrencisidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı Bilgilendirilmiş Onam Form, Demografik Bilgi Formu ve Çocuklarda Ekran Bağımlılığı Ölçeği Ebeveyn Formundan (Problemlili Medya Kullanım Ölçeği Kısa Formu) oluşmaktadır. Çocuklarda Ekran Bağımlılığı Ölçeği Ebeveyn Formu 4-11 yaş grubundaki çocuklarda ekran bağımlılığını saptamak üzere Domoff ve diğerleri (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek Türkçe'ye Furuncu (2019) tarafından uyarlanmıştır. Ölçekteki soruların, ebeveynlerce çocuğun son 1 aydaki davranışları göz önüne alınarak yanıtlanması gerekmektedir. Tek faktörlü yapıya sahip olan ölçeğin kısa formu 9 maddeyi içermektedir ve 5'li Likert tipi (1= asla, 5= her zaman) bir ölçektir. Bu ölçekteki toplam puan ölçekteki tüm maddelerin ortalamasıyla elde edilir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, çocukta ekran bağımlılığının olabileceğini gösterir. Ölçeğe

ilişkin uyum indekslerinin tamamı kabul edilebilir değer aralığındadır ve ölçeğin kısa formunun Cronbach's alfa değeri 0.92'dir (Furuncu ve Öztürk, 2020; Furuncu, 2019). Bu çalışma için toplanan veriler üzerinde yapılan hesaplama göre ise ölçeğin Cronbach's alfa değeri 0.95'dir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya veri sağlamak için kullanılan veri toplama formu, Google form aracılığı ile elektronik hale dönüştürülmüş ve veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Toplanan verilerin analizinde JAMOVI (The Jamovi Project, 2022; R Core Team, 2021) paket programı kullanılmıştır. Analizlerden önce, veri analizinde kullanılacak testleri belirlemek için araştırmada kullanılan ölçek puanlarının betimleyici istatistikleri incelenmiş ve ölçek puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği tespit edilmiştir. Veri dağılımının normalliği test edilirken, Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır. Yapılan test sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Ölçek Puanlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

Ölçek Puanı	N	\bar{X}	M	s	Min.	Mak.	Shapiro-Wilk	
							W	p
	905	2.24	2.00	1.03	1.00	5.00	0.904	<.001

Normallik testlerinin güçleri açısından karşılaştırıldığında, Shapiro-Wilk testinin normallik testlerinin en güçlüsü olduğu ileri sürülmektedir ve bu teste göre Shapiro-Wilk tablosundaki "p" değerinin seçilen anlamlılık düzeyinden büyük olduğunda dağılımın normal olduğu kabul edilmektedir (Çelik, 2006, s. 17). Tablo 3'te yer alan p değeri ($p < .001$) veri dağılımının normal olmadığını göstermektedir. Bundan dolayı verilerin analizinde veri setinin yapısına uygun olarak parametrik olmayan fark testleri kullanılmıştır. İki grubun karşılaştırıldığı durumlarda (medeni durum, çalışma durumu vb.) Mann-Whitney U; ikiden fazla grubun karşılaştırıldığı durumlarda (eğitim durumu, ailenin aylık geliri vb.) ise Kruskal-Wallis testleri uygulanmıştır. Kruskal-Wallis testinin istatistiksel olarak anlamlı farklara işaret ettiği durumlarda, hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu test etmek için Douglas ve Michael'in (1991) önerisi doğrultusunda alfa hatasını (birinci tip hatayı) kontrol altına alan Dwass-Steel-Crichtlow-Flinger (DSCF) ikili karşılaştırmalar testi (Post-Hoc) kullanılmıştır.

Araştırma Etiği

Araştırmanın tüm aşamalarında etik ilkelere uygun davranılmıştır. Katılımcılar, araştırmanın amacı, verilerin toplanması, işlenmesi ve saklanması konusunda bilgilendirilmiştir. Katılımcılara araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu ve istedikleri zaman, herhangi bir gerekçe göstermeksizin araştırmadan çekilebilecekleri konusunda da bilgi verilmiştir.

Etik Kurul İzni

Kurul adı: Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Karar tarihi: 30.12.2022
Belge sayı numarası: : E-83688308-605.99-67226374

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın alt problemlerini cevaplamak üzere 905 katılımcıdan toplanan veriler JAMOVI programı kullanılarak analiz edilmiş ve araştırmanın alt problemleri cevaplanmıştır. Alt problemler cevaplanmadan önce, araştırma kapsamında incelenen değişkenlere ilişkin betimleyici istatistikler ve normallik değerleri ayrı ayrı incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur.

Annenin Demografik Özelliklerine Göre Farklılaşmalar

Araştırmanın bu bölümünde çocuklarda gözlenen sorunlu ekran kullanımının annenin yaşına, eğitim düzeyine, medeni durumuna ve çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Farklılaşmalar incelenmeden önce değişkenlere ilişkin betimleyici istatistikler ve normallik değerleri incelenmiş, ulaşılan sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4
Betimleyici İstatistikler

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Shapiro-Wilk	
						W	p
Annenin Yaşı	30 ve altı	144	2.25	1.89	1.078	0.915	< .001
	31-39	495	2.14	1.89	0.966		
	40 ve üstü	266	2.43	2.22	1.099		
Annenin Eğitim Düzeyi	İlkokul	122	2.26	2.05	1.053	0.916	< .001
	Ortaokul	149	2.41	2.11	1.131		
	Lise	290	2.28	2.00	1.081		
Annenin Medeni Durumu	Lisans ve üstü	344	2.13	1.89	0.924	0.929	< .001
	Evli	819	2.15	1.89	0.967		
Annenin Çalışma Durumu	Bekâr	86	3.16	3.05	1.17	0.907	< .001
	Evet	330	2.37	2.11	1.06		
	Hayır	575	2.17	1.89	1.01		

Tablo 4'e göre puanlar yaş değişkeni açısından karşılaştırıldığında ortalaması en yüksek olan grubun 40 ve üstü ($\bar{X}=2.43$), en düşük olan grubun ise 31-39 yaş grubu ($\bar{X}=2.14$) olduğu görülmektedir. Puan ortalamaları eğitim düzeyi değişkeni açısından karşılaştırıldığında ortalaması en yüksek olan grubun ortaokul ($\bar{X}=2.41$), en düşük olan grubun ise lisans ve üstü grubu (2.13) olduğu görülmektedir. Puan ortalamaları medeni durum değişkeni açısından karşılaştırıldığında bekârların ortalamasının ($\bar{X}=3.16$) evlilerden ($\bar{X}=2.15$) yüksek olduğu, puan ortalamaları çalışma durum değişkeni açısından karşılaştırıldığında çalışanların ortalamasının ($\bar{X}=2.37$) çalışmayanlardan ($\bar{X}=2.17$) yüksek olduğu görülmektedir. Yine Tablo 4 incelendiğinde görüleceği üzere ($p<.01$) veri dağılımlarının normal olmadığını göstermektedir. Bundan dolayı bu değişkenlere ilişkin farklılaşmalar incelenirken parametrik olmayan fark testleri kullanılmıştır.

Katılımcıların puanlarını *annenin yaşı* değişkenine göre karşılaştırmak üzere Kruskal-Wallis testi uygulanmış, ulaşılan bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5
Yaşa Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırması

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Kruskal-Wallis		
						χ^2	Sd	p
Annenin Yaşı	30 ve altı	144	2.25	1.89	1.078	1.16	2	.003
	31-39	495	2.14	1.89	0.966			
	40 ve üstü	266	2.43	2.22	1.099			

Tablo 5'teki Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre annenin yaşı değişkeni açısından grupların puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır [$\chi^2(2)= 1.16$; $p<.01$]. Hangi gruplarda istatistiksel olarak farklılaşma olduğunu tespit etmek üzere DSCF ikili karşılaştırma testi (Post-Hoc) yapılmış, ulaşılan bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6
Gruplar Arası Karşılaştırma

Grup1	Grup2	Post-Hoc	
		W	p
30 ve altı	31-39	-1.00	.759
30 ve altı	40 ve üstü	2.40	.206
31-39	40 ve üstü	4.87	.002

Tablo 5'e göre 31-39 yaş grubundaki annelerin ölçek puan ortalaması 2.14, ortancası 1.89, standart sapması 0.966'dır. 40 ve üstü yaş grubundaki annelerin ölçek puan ortalaması 2.43, ortancası 2.22, standart sapması 1.099'dur. Tablo 6'ya göre 31-39 yaş grubundaki annelerin ölçek puanları ile 40 ve üstü yaş grubundaki annelerin puanları arasındaki fark, 40 ve üstü yaş grubundaki annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($W = 4.87$; $p < .01$). Araştırmada kullanılan ölçekten alınan puanın yüksek olması, çocukta problemlili ekran kullanım düzeyinin veya ekran bağımlılığı eğiliminin yüksek olabileceğini gösterir (Furuncu ve Öztürk, 2020; Furuncu, 2019). Bu durumda 40 ve üstü yaş grubundaki annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin daha yüksek olması beklenir.

Katılımcıların ölçek puanlarını *annenin eğitim düzeyi* değişkenine göre karşılaştırmak üzere Kruskal-Wallis testi kullanılmış, ulaşılan bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7
Ölçek Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırması

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Kruskall-Wallis		
						χ^2	Sd	p
Annenin Eğitim Düzeyi	İlkokul	122	2.26	2.05	1.053	4.12	3	.248
	Ortaokul	149	2.41	2.11	1.131			
	Lise	290	2.28	2.00	1.081			
	Lisans ve üstü	344	2.13	1.89	0.924			

Tablo 7'deki Kruskal-Wallis test sonuçları incelendiğinde, katılımcıların puanlarının annenin eğitim düzeyi değişkeni açısından farklılaşmadığı ($p > .05$) görülmektedir. Bu durumda annenin eğitim düzeyinin çocuklarda gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyi /ekran bağımlılığı eğilimi üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Annelerin ölçek puanlarını *medeni durum* değişkenine göre karşılaştırmak için Mann-Whitney U testi uygulanmış, bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8
Ölçek Puanlarının Medeni Duruma Değişkenine Göre Karşılaştırması

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Mann-Whitney U	
						U	p
Annenin Medeni Durumu	Evli	819	2.15	1.89	0.967	1780	<.001
	Bekâr	86	3.16	3.05	1.17		

Tablo 8'de annelerin medeni durumuna göre ölçek puanları karşılaştırılmıştır. Tabloya göre evli annelerin ölçek puan ortalaması 2.15, ortancası 1.89, standart sapması 0.967'dir. Bekâr annelerin ölçek puan ortalaması 3.16, ortancası 3.05, standart sapması 1.17'dir. Ortalamalar arasındaki fark 1.01, ortancalar arasındaki fark ise 1.16'dır. Mann-Whitney U tablosuna göre bu fark, bekâr annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .01$). Dolayısıyla bekâr annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin daha yüksek olması beklenir.

Annelerin ölçek puanlarını *çalışma durumu* değişkenine göre karşılaştırmak üzere Mann-Whitney U testi kullanılmış, ulaşılan bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9
Ölçek Puanlarının Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırması

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Mann-Whitney U	
						U	p
Annenin Çalışma Durumu	Evet	330	2.37	2.11	1.06	83393	.002
	Hayır	575	2.17	1.89	1.01		

Tablo 9’da annelerin çalışma durumuna göre ölçek puanları karşılaştırılmıştır. Tabloya göre çalışan (evet) annelerin ölçek puan ortalaması 2.37, ortancası 2.11, standart sapması 1.06’dır. Çalışmayan (hayır) annelerin ölçek puan ortalaması 2.17, ortancası 1.89, standart sapması 1.01’dır. Ortalamalar arasındaki fark 0.20, ortancalar arasındaki fark ise 0.22’dir. Mann-Whitney U tablosuna göre bu fark, çalışan annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .01$). Dolayısıyla çalışan annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin daha yüksek olması beklenir.

Ailenin Aylık Toplam Gelir Düzeyine Göre Farklılaşma

Araştırmanın bu bölümünde çocuklarda gözlenen sorunlu ekran kullanımının ailenin aylık toplam gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Farklılaşma incelenmeden önce değişkene ilişkin betimleyici istatistikler ve normallik değerleri incelenmiş, ulaşılan sonuçlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10
Betimleyici İstatistikler

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Shapiro-Wilk	
						W	p
Ailenin Aylık Toplam Geliri	6000 liradan az	187	2.44	2.22	1.148	0.921	< .001
	6000-8999 lira arası	298	2.32	2.00	1.088		
	9000-12000 arası	192	2.11	1.89	0.937		
	12000 liradan fazla	228	2.09	1.89	0.891		

Tablo 10’a göre puanlar ailenin aylık toplam geliri değişkeni açısından karşılaştırıldığında ortalaması en yüksek olan grubun aylık geliri 6000 liradan az ($\bar{X}=2.44$), en düşük olan grubun ise aylık geliri 12000 liradan fazla olan grup ($\bar{X}=2.09$) olduğu; ailenin aylık toplam geliri arttıkça puan ortalamasının azaldığı görülmektedir. Yine Tablo 10 incelendiğinde görüleceği üzere veriler normal dağılıma sahip değildir ($W=0.921$; $p < .01$). Bu değişkene ilişkin farklılaşmalar incelenirken parametrik olmayan fark testleri kullanılmıştır.

Annelerin ölçek puanlarını *ailenin aylık toplam geliri* değişkenine göre karşılaştırmak üzere Kruskal-Wallis testi uygulanmış, ulaşılan bulgular Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11
Ölçek Puanlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Karşılaştırması

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Kruskal-Wallis		
						χ^2	Sd	p
Ailenin Aylık Toplam Geliri	6000 liradan az	187	2.44	2.22	1.148	10.6	3	.014
	6000-8999 lira arası	298	2.32	2.00	1.088			
	9000-12000 arası	192	2.11	1.89	0.937			
	12000 liradan fazla	228	2.09	1.89	0.891			

Tablo 11’deki Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre ailenin aylık toplam geliri değişkeni açısından grup puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır [$\chi^2(3)= 10.6$; $p < .05$]. Hangi gruplarda istatistiksel olarak farklılaşma olduğunu tespit etmek üzere Post-Hoc testi uygulanmış, ulaşılan bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12
Gruplar Arası Karşılaştırma

Grup1	Grup2	Post-Hoc	
		W	p
6000 liradan az	6000-8999 Lira arası	-1.5482	.693
6000 liradan az	9000-12000 arası	-3.6139	.052
6000 liradan az	12000 liradan fazla	-3.9142	.029
6000-8999 Lira arası	9000-12000 arası	-2.3194	.356

6000-8999 Lira arası	12000 liradan fazla	-2.7877	.199
9000-12000 arası	12000 liradan fazla	-0.0646	1.000

Tablo 11'e göre aylık toplam geliri 6000 liradan az olan gruptaki annelerin ölçek puan ortalaması 2.44, ortancası 2.22, standart sapması 1.148'dir. Aylık toplam geliri 12000 liradan fazla gruptaki annelerin ölçek puan ortalaması 2.09, ortancası 1.89, standart sapması 0.891'dir. Tablo 12'ye göre aylık toplam geliri 6000 liradan az olan gruptaki annelerin ölçek puanları ile aylık toplam geliri 12000 liradan fazla olan gruptaki annelerin puanları arasındaki fark, aylık toplam geliri 6000 liradan az olan gruptaki annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($W = -3.914$; $p < .05$). Bu durumda aylık toplam geliri 6000 liradan az olan annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin daha yüksek olması beklenir.

Annenin Günlük Ekran Kullanım Süresine Göre Farklılaşma

Araştırmanın bu bölümünde çocuklarda gözlenen sorunlu ekran kullanımının annenin günlük ekran kullanım süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Farklılaşma incelenmeden önce değişkenlere ilişkin betimleyici istatistikler ve normallik değerleri incelenmiş, ulaşılan sonuçlar Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13
Betimleyici İstatistikleri

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Shapiro-Wilk	
						W	p
Annemin Hafta İçi Günlük Ekran Kullanım Süresi	1 saate kadar	368	2.18	2.00	1.000	0.909	< .001
	2 saate kadar	278	2.15	1.89	1.006		
	3 saate kadar	168	2.34	2.11	1.045		
	3 saatten fazla	91	2.58	2.22	1.144		
Annemin Hafta Sonu Günlük Ekran Kullanım Süresi	1 saate kadar	363	2.01	1.78	0.915	0.929	< .001
	2 saate kadar	280	2.21	2.00	0.963		
	3 saate kadar	164	2.49	2.22	1.084		
	3 saatten fazla	98	2.79	2.62	1.247		

Tablo 13'e göre puanlar annenin hafta içi günlük ekran kullanım süresi değişkeni açısından karşılaştırıldığında ortalaması en yüksek olan grup günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla ($\bar{X}=2.58$), en düşük olan grup ise günlük ekran kullanım süresi 2 saate kadar ($\bar{X}=2.15$) olan gruptur. Puanlar annenin hafta sonu günlük ekran kullanım süresi değişkeni açısından karşılaştırıldığında ortalaması en yüksek olan grup günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla ($\bar{X}=2.79$), en düşük olan grup ise günlük ekran kullanım süresi 1 saate kadar ($\bar{X}=2.01$) olan gruptur. Annenin hafta sonu ekran kullanım süresi arttıkça puan ortalamasının da arttığı görülmektedir. Yine Tablo 13 incelendiğinde görüleceği üzere p değerleri ($< .01$) normal dağılımdan uzaklaşıldığını göstermektedir. Bundan dolayı bu değişkenlere ilişkin farklılaşmalar incelenirken parametrik olmayan fark testleri kullanılmıştır.

Ölçek puanlarını *annenin günlük ekran kullanım süresi* değişkenine göre karşılaştırmak üzere Kruskal-Wallis testi uygulanmış, ulaşılan bulgular Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14
Ölçek Puanlarının Günlük Ekran Kullanım Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırması

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Kruskal-Wallis		
						χ^2	Sd	p
Annemin Hafta İçi Günlük Ekran Kullanım Süresi	1 saate kadar	368	2.18	2.00	1.000	15.3	3	.002
	2 saate kadar	278	2.15	1.89	1.006			
	3 saate kadar	168	2.34	2.11	1.045			
	3 saatten fazla	91	2.58	2.22	1.144			
Annemin Hafta Sonu Günlük Ekran Kullanım Süresi	1 saate kadar	363	2.01	1.78	0.915	49.3	3	< .001
	2 saate kadar	280	2.21	2.00	0.963			
	3 saate kadar	164	2.49	2.22	1.084			
	3 saatten fazla	98	2.79	2.62	1.247			

Tablo 14'teki Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre annenin hafta içi günlük ekran kullanım süresi değişkeni açısından [$\chi^2(3)= 15.36$; $p < .01$] ve annenin hafta sonu günlük ekran kullanım süresi değişkeni açısından [$\chi^2(3)= 15.36$; $p < .01$] grup puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Hangi gruplarda istatistiksel olarak farklılaşma olduğunu tespit etmek üzere Post-Hoc testi yapılmış, ulaşılan sonuçlar Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15
Gruplar Arası Karşılaştırma

Değişken	Grup1	Grup2	Post-Hoc	
			W	p
Annenin Hafta İçi Günlük Ekran Kullanım Süresi	1 saate kadar	2 saate kadar	-0.651	.968
	1 saate kadar	3 saate kadar	2.588	.259
	1 saate kadar	3 saatten fazla	4.459	.009
	2 saate kadar	3 saate kadar	3.173	.112
	2 saate kadar	3 saatten fazla	4.865	.003
	3 saate kadar	3 saatten fazla	2.345	.346
Annenin Hafta Sonu Günlük Ekran Kullanım Süresi	1 saate kadar	2 saate kadar	4.29	.013
	1 saate kadar	3 saate kadar	7.28	< .001
	1 saate kadar	3 saatten fazla	8.08	< .001
	2 saate kadar	3 saate kadar	3.74	.041
	2 saate kadar	3 saatten fazla	5.55	< .001
	3 saate kadar	3 saatten fazla	2.43	.314

Tablo 14'e göre hafta içi günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla olan grupta yer alan annelerin ölçek puanları ($\bar{X}= 2.58$, $M= 2.22$, $s= 1.144$), ekran kullanım süresi 2 saate kadar ($\bar{X}=2.15$, $M= 1.89$, $s= 1.006$) ve ekran kullanım süresi 1 saate kadar ($\bar{X}= 2.18$, $M= 2.00$, $s= 1.000$) olan grupta yer alan annelerin puanlarından yüksektir.

Tablo 15'e göre hafta içi günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla olan annelerin ölçek puanları ile 2 saate kadar olan annelerin ölçek puanları arasındaki fark, 3 saatten fazla olan annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($W= 4.865$; $p < .01$). Hafta içi günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla olan annelerin ölçek puanları ile 1 saate kadar olan annelerin ölçek puanları arasındaki fark, 3 saatten fazla olan annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($W= 4.459$; $p < .01$). Bu durumda hafta içi günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla olan annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin, günlük ekran kullanım süresi 1 saate kadar ve 2 saate kadar olan annelerin çocuklarından daha yüksek olması beklenir.

Tablo 14'e göre hafta sonu günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla olan annelerin ölçek puanları ($\bar{X}= 2.79$, $M= 2.62$, $s= 1.247$), ekran kullanım süresi 3 saate kadar ($\bar{X}= 2.49$, $M= 2.22$, $s= 1.084$), ekran kullanım süresi 2 saate kadar ($\bar{X}= 2.21$, $M= 2.00$, $s= 0.963$) ve ekran kullanım süresi 1 saate kadar ($\bar{X}= 2.01$, $M= 1.78$, $s= 0.915$) olan annelerin puanlarından yüksektir.

Tablo 15'e göre hafta sonu günlük ekran kullanım süresi 3 saate kadar olan annelerin ölçek puanları ile 1 saate kadar olan annelerin ölçek puanları arasındaki fark, 3 saate kadar olan annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($W= 7.28$; $p < .01$). Hafta sonu günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla olan annelerin ölçek puanları ile 1 saate kadar olan annelerin ölçek puanları arasındaki fark, 3 saatten fazla olan annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($W= 8.08$; $p < .01$). Bu durumda hafta sonu günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla ve 3 saate kadar olan annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin, günlük ekran kullanım süresi 1 saate kadar olan annelerin çocuklarından daha yüksek olması beklenir.

Tablo 15'e hafta sonu günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla olan annelerin ölçek puanları ile 2 saate kadar olan annelerin ölçek puanları arasındaki fark, 3 saatten fazla olan annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($W= 5.55$; $p < .01$). Bu durumda hafta sonu günlük ekran kullanım süresi 3 saatten fazla olan annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran

bağımlılığı eğiliminin, günlük ekran kullanım süresi 2 saate kadar olan annelerin çocuklarından daha yüksek olması beklenir.

Çocuğun Demografik Özelliklerine Göre Farklılaşma

Araştırmanın bu bölümünde çocuklarda gözlenen sorunlu ekran kullanımının çocuğun cinsiyetine ve sınıf düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Farklılaşmalar incelenmeden önce değişkenlere ilişkin betimleyici istatistikler ve normallik değerleri incelenmiş, ulaşılan sonuçlar Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16
Betimleyici İstatistikleri

Değişken	N	\bar{X}	M	s	Shapiro-Wilk		
					W	p	
Cinsiyet	Erkek	497	2.33	2.11	1.03	0.906	< .001
	Kız	408	2.14	1.78	1.02		
Sınıf Düzeyi	1. sınıf	293	2.01	1.78	0.832	0.943	< .001
	2. sınıf	249	2.13	1.89	0.964		
	3. sınıf	195	2.27	2.00	1.055		
	4. sınıf	168	2.79	2.56	1.214		

Tablo 16’ya göre puan ortalamaları cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırıldığında erkeklerin ortalamasının (\bar{X} =2.33) kızlardan (\bar{X} =2.14) yüksek olduğu görülmektedir. Puan ortalamaları sınıf düzeyi değişkeni açısından karşılaştırıldığında ortalaması en yüksek olan grubun 4. sınıf (\bar{X} =2.79), en düşük olan grubun ise 1. sınıf (\bar{X} =2.01) olduğu; sınıf düzeyi arttıkça puan ortalamasının da arttığı görülmektedir. Yine Tablo 16 incelendiğinde görüleceği üzere bağımlı değişkene ilişkin veriler normal dağılmamaktadır ($p < .01$). Bundan dolayı bu değişkenlere ilişkin farklılaşmalar incelenirken parametrik olmayan fark testleri kullanılmıştır.

Ölçek puanlarını öğrencinin cinsiyeti değişkeni açısından karşılaştırmak için Mann-Whitney U testi uygulanmış, ulaşılan bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17
Ölçek Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Karşılaştırması

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Mann-Whitney U	
						U	p
Öğrencinin Cinsiyeti	Erkek	497	2.33	2.11	1.03	88142	< .001
	Kız	408	2.14	1.78	1.02		

Tabloya göre erkeklerin ölçek puan ortalaması 2.33, ortancası 2.11, standart sapması 1.03; kızların ölçek puan ortalaması 2.14, ortancası 1.78 standart sapması 1.02’dir. Ortalamalar arasındaki fark 0.19, ortancalar arasındaki fark ise 0.33’tür. Mann-Whitney U tablosuna göre bu fark, erkeklerin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .01$). Bu durumda erkek öğrencilerde gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin daha yüksek olması beklenir.

Ölçek puanlarını öğrencinin sınıf düzeyi değişkenine göre karşılaştırmak üzere Kruskal-Wallis testi uygulanmış, ulaşılan bulgular Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18
Ölçek Puanlarının Öğrencinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırması

Değişken	Grup	N	\bar{X}	M	s	Kruskal-Wallis		
						χ^2	Sd	p
Sınıf Düzeyi	1. sınıf	293	2.01	1.78	0.832	46.2	3	< .001
	2. sınıf	249	2.13	1.89	0.964			
	3. sınıf	195	2.27	2.00	1.055			
	4. sınıf	168	2.79	2.56	1.214			

Tablo 18'deki Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre öğrencinin sınıf düzeyi değişkeni açısından [$\chi^2(3)= 46.2$; $p < .01$] grup puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Hangi gruplarda istatistiksel olarak farklılaşma olduğunu tespit etmek üzere Post-Hoc testi yapılmış, ulaşılan bulgular Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19
Gruplar Arası Karşılaştırma

Grup1	Grup2	Post-Hoc	
		W	p
1. sınıf	2. sınıf	1.22	.824
1. sınıf	3. sınıf	2.96	.155
1. sınıf	4. sınıf	9.31	< .001
2. sınıf	3. sınıf	1.71	.623
2. sınıf	4. sınıf	7.78	< .001
3. sınıf	4. sınıf	5.73	< .001

Tablo 18'e göre 4. sınıf öğrencilerinin ölçek puanları ($\bar{X}= 2.79$, $M= 2.56$, $s= 1.214$), 1. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}= 2.01$, $M= 1.78$, $s= 0.832$), 2. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}= 2.13$, $M= 1.89$, $s= 0.964$) ve 3. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}= 2.27$, $M= 2.00$, $s= 1.055$) puanlarından yüksektir.

Tablo 19'a göre 4. sınıf öğrencilerinin ölçek puanları ile 1. sınıf ($W= 9.31$; $p < .01$), 2. sınıf ($W= 7.78$; $p < .01$) ve 3. sınıf ($W= 5.73$; $p < .01$) öğrencilerinin ölçek puanları arasındaki fark 4. sınıf öğrencilerinin lehine istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu durumda 4. sınıf öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin, 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinden / ekran bağımlılığı eğiliminden daha yüksek olması beklenir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının annenin yaşına göre farklılaştığı, 40 ve üstü yaş grubundaki annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuç Çom-Aybal (2021) tarafından yapılan çalışmada ulaşılan sonucu desteklemektedir. Çom-Aybal'ın (2021) yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre annenin yaşıyla çocukta gözlenen ekran bağımlılığı eğilimi arasında ilişki vardır ve ebeveynlerin yaşı arttıkça çocuklarda gözlenen ekran bağımlılığı eğilimi artmaktadır. Ancak Akça (2018), Bodur, (2022, s. 34), Temiz-Arslan (2022), Yalçın ve diğerleri (2022), tarafından yapılan çalışmalarda çocuklarda gözlenen problemlili medya/ekran kullanımı, internet ve oyun bağımlılığı eğilimi üzerinde annenin yaşının etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla ulaşılan bulgunun Akça (2018), Bodur, (2022), Temiz-Arslan (2022), Yalçın ve diğerleri (2022) tarafından yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlarla çeliştiği söylenebilir.

İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının annenin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Akça (2018), Bodur (2022), Çom-Aybal (2021) ve Temiz-Arslan (2022) tarafından yapılan çalışmalarda da çocuklarda gözlenen problemlili ekran kullanımının, ekran, internet ve oyun bağımlılığı eğilimi üzerinde annenin eğitim düzeyinin etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ancak Yalçın ve diğerlerinin (2022) yaptığı çalışmada eğitim düzeyi lise olan, Furuncu'nun (2019) yaptığı çalışmada ise eğitim düzeyi üniversite olan annelerin çocuklarında gözlenen problemlili medya / ekran kullanım düzeyinin daha düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Dolayısıyla ulaşılan bulgunun, Yalçın ve diğerleri (2022) ve Furuncu (2019) tarafından yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlarla çeliştiği söylenebilir.

İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının annenin medeni durumuna göre farklılaştığı, bekâr annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan bu bulgu Çom-Aybal (2021) tarafından yapılan çalışmalarda ulaşılan sonucu desteklemektedir. Çom-Aybal (2021) tarafından

yapılan araştırmanın sonuçlarına göre boşanmış ebeveynlerin çocuklarında daha fazla problemlili ekran kullanımı görülmektedir. Fakat Bodur (2022) tarafından yapılan çalışmada, çocuklarda gözlenen problemlili ekran kullanımıyla ebeveynin medeni durumu arasında ilişki saptanmamıştır.

İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının annenin çalışma durumuna göre farklılaştığı, çalışan annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan bu bulgu Temiz-Arslan (2022), Yalçın ve diğerleri (2022) tarafından yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçları desteklemektedir. Temiz-Arslan'ın (2022) yaptığı çalışmada ulaşılan bulgulara göre annenin çalışma durumu, çocukta gözlenen sorunlu medya kullanımını anlamlı düzeyde etkilemektedir. Annenin çalışması çocukta gözlenen sorunlu medya kullanımının 0,16 kat artmasına neden olmaktadır. Yalçın ve diğerleri (2022) tarafından yapılan çalışmada ulaşılan bulgulara göre ise çalışmayan annelerin çocuklarında gözlenen problemlili medya kullanım düzeyi daha düşüktür. Ancak Çom-Aybal (2021) tarafından yapılan çalışmada ulaşılan bulgulara göre çocuklarda gözlenen ekran bağımlılığı eğilimi, Akça (2018) tarafından yapılan çalışmada ulaşılan bulgulara göre çocuklarda gözlenen internet ve oyun bağımlılığı eğiliminin annenin çalışma durumu ile anlamlı ilişkisi yoktur. Dolayısıyla ulaşılan bulgunun Çom-Aybal (2021) ve Akça (2018) tarafından yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlarla çeliştiği söylenebilir.

İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının, ailenin aylık toplam gelir düzeyine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırma testleri sonrasında aylık toplam geliri 6000 liradan az olan annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin, aylık toplam geliri 12000 liradan fazla olan annelerin çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinden / ekran bağımlılığı eğiliminden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Çom-Aybal'ın (2021) yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre çocuklarda gözlenen problemlili ekran kullanımıyla ailenin aylık toplama geliri arasında ilişki yoktur.

İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının, annenin günlük ekran kullanım süresine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Annenin hafta içi ve hafta sonu günlük ekran kullanım süresi arttıkça, çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyi / ekran bağımlılığı eğilimi de artmaktadır. Ulaşılan bu bulgu Çom-Aybal (2021), Evlice (2022), Temiz-Arslan (2022), Yalçın ve diğerleri (2022) tarafından yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçları desteklemektedir. Temiz-Arslan (2022) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre annenin medya kullanım süresindeki bir birimlik artış, çocukta gözlenen problemlili medya kullanımının 0,46 kat artmasına neden olmaktadır. Yalçın ve diğerleri (2022) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre annenin, Evlice (2022) ve Çom-Aybal (2021) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre ise ebeveynlerin medya/ekran kullanım süresi ile çocukta gözlenen problemlili ekran kullanımı arasında anlamlı ilişkiler vardır. Annenin veya ebeveynin ekran kullanım süresi arttığında, çocukta gözlenen problemlili ekran kullanımı artmaktadır. Temiz-Arslan'a (2022) göre bu durumun annenin olumsuz model olması ile açıklanması mümkündür.

İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının öğrencinin cinsiyetine göre farklılaştığı, erkek öğrencilerde gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan bu bulgu Bodur (2022) ve Akça (2018) tarafından yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlarla çelişmektedir. Bodur'un (2022) ve Akça'nın (2018) yaptığı çalışmalarda çocuklarda gözlenen sorunlu medya / ekran kullanımıyla, oyun ve internet bağımlılığı eğilimiyle çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı ilişkinin olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Fakat çalışmada ulaşılan bulgu Koyuncu (2022) ve Temiz-Arslan (2022) tarafından yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçları desteklemektedir. Koyuncu (2022) ve Temiz-Arslan (2022) tarafından yapılan çalışmalarda erkek çocuklarında gözlenen sorunlu medya / ekran kullanım düzeyinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu durum, kız çocuklarının sosyal beceri düzeyinin erkek çocuklarına kıyasla daha yüksek olması ile açıklanabilir. Çünkü Temiz-Arslan (2022) tarafından yapılan araştırmanın bulguları, çocukların sosyal beceri düzeylerindeki artışın ekran bağımlılığı eğiliminde azalmaya neden olduğunu, sosyal beceri düzeylerindeki bir birimlik artışın ekran bağımlılığı eğilimde %19 oranında azalmaya neden olduğunu göstermektedir. Çocukların sosyal

beceri düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından kıyaslandığı araştırmaların (Temiz-Arslan, 2022; Ilgın, 2018; Memiş ve Memiş, 2013; Coşkun, 2011) sonuçları incelendiğinde de, kız çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

İlkokul öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanımının öğrencinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı, dördüncü sınıf öğrencilerinde gözlenen sorunlu ekran kullanım düzeyinin / ekran bağımlılığı eğiliminin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Konuya ilişkin alan yazın incelendiğinde görüleceği üzere çocuklarda gözlenen sorunlu ekran / medya kullanımının öğrencinin sınıf düzeyi ile ilişkisi yalnızca Akça (2018) tarafından yapılan araştırmada ele alınmıştır ve bu araştırmanın sonuçlarına göre çocukların sınıf düzeyleri ile çocuklarda gözlenen oyun ve internet bağımlılığı eğilimi arasında anlamlı ilişki yoktur. Yine konuya ilişkin alan yazın incelendiğinde görüleceği üzere, araştırmalarda çocukların sınıf düzeylerinin yerine daha çok yaş değişkeni kullanılmaktadır. Araştırmaların (Bodur, 2022; Koyuncu, 2022; Temiz-Arslan, 2022) sonuçlarına göre, çocuklarda gözlenen problemli ekran / medya kullanımı ve ekran bağımlılığı eğilimi ile çocukların yaşları arasında anlamlı ilişki yoktur. Dolayısıyla bu araştırmadan elde edilen bulguların Akça (2018), Bodur (2022), Koyuncu (2022) ve Temiz-Arslan (2022) tarafından yapılan araştırmalarda ulaşılan sonuçları desteklemediği söylenebilir.

Araştırmada annenin yaşının 40 ve üstü olması, annenin bekâr olması ve çalışıyor olması; ailenin aylık toplam gelirinin 6000 liradan az olması, öğrencinin erkek olması ve öğrenim gördüğü sınıf düzeyinin artması durumlarının çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanımı ve ekran bağımlılığı eğilimi açısından risk faktörleri olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ekran bağımlılığı ile mücadelede bu risk faktörlerinin okulların rehberlik servislerince dikkate alınmasının önemli olduğu söylenebilir. Yine araştırmanın sonuçları annenin günlük ekran kullanım süresinin 2 saatin üzerinde olmasının çocuklarında gözlenen sorunlu ekran kullanımı ve ekran bağımlılığı eğilimi açısından risk faktörü olduğunu göstermektedir. Bu sonuca dayanarak annelerin sorunlu ekran kullanımı ve ekran bağımlılığı konusunda bilinçlendirilmesinin önemli olduğunu söylenebilir.

Çocuklarda gözlenen sorunlu ekran kullanımının / ekran bağımlılığının çeşitli yönleri ile ele alınarak incelenmesi ve bu konuyu ele alan araştırmaların sayısının artırılması bu sorunun nedenlerinin daha iyi anlaşılmasına ve bu sorunla mücadelenin daha etkili bir şekilde yürütülmesine fayda sağlayabilir. Ayrıca bekâr anneler veya çalışan anneler gibi spesifik çalışma grupları üzerinde yapılacak nitel araştırmalarla konunun ele alınarak derinlemesine incelenmesinin gerekli olduğu da söylenebilir.

Araştırma Etiği

Araştırmanın tüm aşamalarında etik ilkelere uygun davranılmıştır. Katılımcılar, araştırmanın amacı, verilerin toplanması, işlenmesi ve saklanması konusunda bilgilendirilmiştir. Katılımcılara araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu ve istedikleri zaman, herhangi bir gereç göstermeksizin araştırmadan çekilebilecekleri konusunda da bilgi verilmiştir.

Etik Kurul İzni

Kurul adı: Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Karar tarihi: 30.12.2022
Belge sayı numarası: : E-83688308-605.99-67226374

Yazarların Katkı Oranı

Çalışmaya yazarlar eşit oranda katkı sağlamış olup katkı oranları %20'dir.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir durum yoktur.

Kaynaklar

- Akça, H. (2018). *İstanbul ili Maltepe ilçesindeki ilkokul çağı çocuklarında ekran bağımlılığı eğiliminin nicel olarak incelenmesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Akyürek, S. (2011). *Çocuklarda iletişim araçları bağımlılığı*. Bilgesam: Ankara.
- Altun, D. (2022). *Ergenlerde sosyal medya bağımlılığının ebeveyn tutumları ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya.
- American Academy of Pediatrics (AAP). (2016). *New recommendations for children's electronic media use*. Erişim adresi: <https://www.sciencedaily.com/releases/2016/10/161021121843.htm> adresinden 15.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Arca, M. (2022). *Lise öğrencilerinde sanal iletişim araçlarının kullanımı, internet bağımlılığı sıklığı ve kas iskelet sistemi etkilenimi*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Ateş, S. (2021). *Ergenlerde dijital oyun bağımlılığının yordayıcıları olarak öznel iyi oluşu artırma stratejileri ve gelecek beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aydeniz, H. (2012). *Medyayı tanımak* (2. Basım). Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Aydoğdu-Boyras, Ö. (2022). *Ergenlerde aile aidiyeti ve sosyal medya bağımlılığının değerlendirilmesi*. Tıpta uzmanlık tezi, T.C Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Şehir Hastanesi, Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı, Konya.
- Aziz, A. (2010). *İletişime giriş*. Ankara: Hiperlink.
- Bakan-Kıraç, İ. and Sahnurova, A. (2022). 12- 14 yaş arasındaki ergenlerde internet bağımlılığı ile sürekli öfke- öfke tarzı ifade ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Social Research and Behavioral Sciences*, 8(16), 322-345.
- Balhara, Y. P. S., Mahapatra, A., Sharma, P. and Bhargava, R. (2018). Problematic internet use among students in South-East Asia: Current state of evidence. *Indian Journal of Public Health*, 62(3), 197-210.
- Birsen, H. (2013). *Dijital iletişim ve yeni medya*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bodur, E. (2022). *Okul öncesi çocuklarda ekran bağımlılığı ile öz bakım becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Coşkun, N. (2011). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda sosyal beceri düzeyi ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çelik, E., Özer, Y. ve Özcan, S. (2021). Okul öncesi çocukların ekran kullanım sürelerinin ebeveyn ekran kullanım alışkanlıkları ve aile işlevleri ile ilişkisi. *Çukurova Medical Journal*, 46(1), 343-351.

- Çelik, Ş. (2006). *Normal dağılım ve normal dağılımla ilgili çıkarımlar*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çom-Aybal, N. (2021). *4-11 yaş çocuklarda ekran bağımlılığı eğiliminin incelenmesi ve ebeveynlerin ekran bağımlılığını önlemeye yönelik tutumlarının değerlendirilmesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, T.C Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Haseki Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Deniz, G. (2021). *Ankara il merkezinde bulunan ortaokul ve lise öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığı ve anne baba tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Domoff, S. E., Harrison, K., Gearhardt, A. N., Gentile, D. A., Lumeng, J. C. and Miller, A. L. (2019). Development and validation of the problematic media use measure: A parent report measure of screen media “addiction” in children. *Psychology of Popular Media Culture*, 8 (1), 2-11. <http://dx.doi.org/10.1037/ppm0000163> adresinden 15.12.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Douglas, C. E. and Michael, F. A. (1991). On distribution-free multiple comparisons in the one-way analysis of variance. *Communications in Statistics-theory and Methods*, 20(1), 127-139.
- Duman-Kurt, A. (2022). *Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan ergenlerde internet bağımlılığı ve aşırı odaklanma ilişkisi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Erdoğan, İ. (2005). *İletişimi anlamak*. Ankara: Erk.
- Evlice, S. (2022). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların günlük ekran sürelerinin ve içeriklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Furuncu, C. ve Öztürk, E. (2020). Problemlili Medya Kullanım Ölçeği Türkçe formunun geçerlik güvenirlik çalışması: Çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 535-566.
- Furuncu, C. (2019). *Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik güvenirlik çalışması: Çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Güloğlu-Soysal, E. (2021). *Geç ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile olumsuz otomatik düşünceler arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Gürkan, H. (2022). *Lise öğrencilerinin siber zorbalık ile medya okuryazarlık ve akıllı telefon bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Uzunköprü ilçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Ilgın, T. İ. (2018). *Okul öncesi çocukların sosyal beceri düzeyleri ve sosyal değer kazanımları ile ebeveyn sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel araştırma yöntemi* (7. Basım). Ankara: 3A.
- Kaya, A. (2022). Ergenlerde dijital oyun bağımlılığının bazı sosyo demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 6(1), 1-11.

- Kendir, S. (2021). *Üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinde öz denetim, dürtüsellik, akıllı telefon bağımlılığı ve obezite arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, N. (2019). Geleneksel medya ile yeni medyanın karşılaştırılması: Kuramsal bir analiz çalışması. *Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science*, 6(36), 227-239.
- Koyuncu, B. (2022). *Çocuklarda ekran bağımlılığının fiziksel aktivite, fiziksel performans, denge, sirkadiyen ritim ve yaşam kalitesi ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kurap-Öcebe, D. (2020). *0-3 yaş grubu çocuklarda ekranlı araçlar karşısında geçirilen zaman ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kutluay, E. (2022). *Akıllı telefon bağımlılığıyla ilişkili faktörlerin lise öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkilerini açıklayan bir model önerisi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Memiş, A. ve Memiş, U. A. (2013). Cinsiyet, başarı ve sosyal beceri. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 1(1), 43-49.
- Nacaroğlu, H. İ. (2022). *Meslek lisesi öğrencilerinin Covid-19 salgını öncesi ve salgın döneminde internet ve sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Ofcom. (2018). *Media nations 2018*. <https://www.ofcom.org.uk/research-and-data/tv-radio-and-on-demand/media-nations-reports/media-nations-2018> adresinden 15.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Özçelik, M, F. (2022). *Ergenlerde dijital oyun bağımlılığı ve dindarlık ilişkisi Gaziantep örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- R Core Team. (2021). *R: A Language and environment for statistical computing*. (Version 4.1) [Computer software]. <https://cran.r-project.org>. (R packages retrieved from MRAN snapshot 2022-01-01) adresinden 28.12.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Sarıgüzel-Köle, G. (2022). Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinde internet bağımlılığı ve sosyal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Sigman, A. (2017). Screen dependency disorders: A new challenge for child neurology. *Journal of the International Child Neurology Association*, 17(119), 1-13.
- Sözer, E. E. (2021). *Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve etkileyen etmenlerin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Temiz-Arslan, K. (2022). *Pandemi döneminde çocukların ekran bağımlılığı ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep.
- The jamovi project. (2022). *jamovi*. (Versiyon 2.3) [Bilgisayar Programı]. jamovi.org.

- Tuncay, B. ve Göger, B. (2022). Ergenlerde dijital oyun bağımlılığı ve uyku kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Turkish Sleep Medicine*, 9(1),79-84.
- Türk Dil Kurumu (t.y). Ekran. İçinde *Güncel Türkçe sözlük*. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 25.12.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumunun (TUIK), (2021). *Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması, 2021*. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-> adresinden 11.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Uygun, S. D., Arı, D. A. ve Çetinkaya, S. (2022). Ergenlerden oluşan bir klinik örneklemede dürtüsellik ile internet bağımlılığı aşermesi arasındaki ilişki. *Bağımlılık Dergisi*, 23(1), 78-85.
- Uzunlar, N. N. (2022). *Ergenlerin dijital oyun bağımlılığı ve sosyal medya tutumlarının siber zorbalık tehlike düzeylerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yalçın, A., İnan Alver, E. Ve Yalçın, S. (2022). İlkokul öğrencilerinde problemlı medya kullanımının, annenin demografik özellikleriyle ve evde medya kullanımına ilişkin kuralların olup olmamasıyla ilişkisi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(89), 2305-2319.
- Yalçın-Irmak, A. ve Erdoğan, S. (2016). Ergen ve genç erişkinlerde dijital oyun bağımlılığı: Güncel bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27(2), 128-137.
- Yücel, V. (2019). *Ekran bağımlılığı*. HABERTÜRK. Erişim adresi: https://www.haberturk.com/yazarlar/volkan-yucel/2433121-ekran-bag_ml_1_g_ adresinden 18.11.2022 tarihinde erişilmiştir.

Extended Abstract

Introduction

It is clear that the screen, which has become a part of people's daily life, is an element that makes people's life easier. However, intensive use of screens has proposed the problematic screen use (screen addiction) for the agenda, and the acquisition of the habit of using media tools in childhood and the increase in the time spent in front of the screen with increasing age raises concerns on this issue (Çom-Aybal, 2021, s. 6; Furuncu ve Öztürk 2020, s. 539). The results obtained from the researches of international and national organizations and independent researchers are such as to legitimate these concerns. Because the results of the Studies (Çelik vd., 2021; Çom-Aybal, 2021; TUİK, 2021; Kurap-Öcebe, 2020; Akça, 2018; OfCom, 2018) show that there is a significant risk of screen addiction in children. And this makes it important to investigate various aspects of problematic screen use or screen addiction in children. However, the number of studies dealing with the issue in the context of screen addiction or problematic screen use in children (Bodur, 2022; Evlice, 2022; Koyuncu, 2022; Temiz-Arslan, 2022; Yalçın, İnan Alver ve Yalçın, 2022; Çom-Aybal, 2021, Furuncu, 2019; Akça, 2018) is very limited in Türkiye. In this context, it is aimed to contribute to both eliminating the deficiency in the field and better understanding the problematic screen use observed in children by considering the problematic screen use in primary school students in this study.

The aim of the study is to examine the relationship between problematic screen use observed in primary school students and the demographic characteristics of the mother and the student. The research is limited to the data collected from the mothers of the students studying in public primary schools in Konya in the 2022-2023 academic year. The sub-problems to be answered in the study are:

1. Does the problematic screen use observed in primary school students differ according to the demographic characteristics of the mother (age, education level, marital status and employment status)?
2. Does the problematic screen use observed in primary school students differ according to the monthly income level of the family?
3. Does the problematic screen use observed in primary school students differ according to the daily screen use time of the mother?
4. Does the problematic screen use observed in primary school students differ according to the demographic characteristics of the child (gender, grade level)?

Method

In the research conducted by using quantitative research methods and techniques, the relational survey model, one of the general survey models, was used. The universe of the study consists of the mothers of the students studying in the public primary schools in the province of Konya in the 2022-2023 academic year. The sample of the study consists of 905 mothers who volunteered to participate in the study and were contacted with the appropriate sampling method. The data collection tool used in the research consists of Informed Consent Form, Demographic Information Form and Parent Form of the Screen Addiction Scale in Children (Short Form of the Problematic Media Use Scale). The data collection form was converted into electronic form via the Google form and the data were collected online. The JAMOVI package program was used in the analysis of the collected data.

Findings

After the analyzes made to respond to the first sub-problem of the study, it was determined that the problematic screen use observed in primary school students differed according to the age, marital status and working status of the mother, but did not differ according to the education level variable.

After the analyzes made to respond to the second sub-problem of the research, it was determined that the problematic screen use observed in primary school students differed according to the monthly total income level of the family.

After the analyzes made to respond to the third sub-problem of the research, it was determined that the problematic screen use observed in primary school students differed according to the daily screen use time of the mother.

After the analyzes made to answer the fourth sub-problem of the study, it was determined that the problematic screen use observed in primary school students differed according to the gender and grade level of the student.

Conclusion, Discussion and Recommendations

The results of the study show that the mother's age is 40 and over, the mother is single and working, the monthly total income of the family is less than 6000 TL, the student is male, and the level of education increases are the risk factors for the problematic screen use and screen addiction tendency observed in their children. The findings are partially consistent with the results of the studies conducted by Bodur (2022), Temiz-Arslan (2022), Çom-Aybal (2021), and Akça (2018). It can be said that it is important that these risk factors are taken into account by the school's counseling services in the fight against screen addiction.

The results of the study show that a mother's daily screen use time of more than 2 hours is a risk factor for problematic screen use and screen addiction tendency observed in her children. The findings support the results of the studies conducted by Temiz-Arslan (2022), Evlice (2022), Yalçın et al. (2022), and Çom-Aybal (2021). Based on this result, it can be said that it is important to raise awareness of mothers about problematic screen use and screen addiction.

Examining the problematic screen use / screen addiction observed in children with its various aspects and increasing the number of studies dealing with this issue may advantage to better understand the causes of this problem and to carry out the fight against this problem more effectively. In addition, it can be said that it is necessary to examine the subject in depth with qualitative research to be carried out on specific working groups such as single mothers or working mothers.